

21 501-31

**Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid,
Volksgezondheid en Consumentenzaken**

Nr. 691

Verslag van een schriftelijk overleg
Vastgesteld 7 december 2022

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 25 november 2022 over de geannoteerde agenda Formele Raad WSBVC op 8 december 2022 (Kamerstuk 21 501-31, nr. 690).

De vragen en opmerkingen zijn op 1 december 2022 aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voorgelegd. Bij brief van 6 december 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Kuzu

Adjunct-griffier van de commissie,
Meester-Schaap

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de stukken die geagendeerd staan voor de Formele Raad voor Werkgelegenheid en Sociaal Beleid (WSB) van 8 december 2022. Hierover hebben deze leden enkele vragen.

Algemene Oriëntatie t.a.v. het Europese Unie(EU)-voorstel Richtlijn verbetering van Arbeidsvoorwaarden bij Platformwerk

De leden van de VVD-fractie vragen zich af wat wordt bedoeld met een algemeen in te roepen rechtsvermoeden zonder enige criteria zoals voorgesteld door de rapporteur. Hoe beoordeelt de minister deze inzet? Deelt de minister dat het zonder enige waarborgen omgeven rechtsvermoeden geen proportionele maatregel is?

Het voorlopige rapport, opgesteld door de rapporteur van het Europees Parlement, Elisabetta Gualmini (S&D), met amendementen op het oorspronkelijke richtlijnvoorstel van de Europese Commissie is openbaar toegankelijk¹. De rapporteur stelt ten aanzien van het rechtsvermoeden voor dat de contractuele verhouding tussen een digitaal arbeidsplatform en een persoon die platformwerk verricht via dat platform een arbeidsverhouding is en dat de lidstaten daartoe een kader van maatregelen vast moet stellen in overeenstemming met hun nationale recht ('werknemer, tenzij').

De inzet van de rapporteur wijkt af van de inzet van het kabinet. Het kabinet zet zich in de onderhandelingen over het richtlijnvoorstel in voor effectieve Europese regels gericht op het tegengaan van schijnzelfstandigheid bij platformwerk en een duurzame ontwikkeling van de platformeconomie. Het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie biedt wat het kabinet betreft een betere balans.

De leden van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (EMPL) van het Europees Parlement stemmen in december² over de amendementen die zijn ingediend op het voorlopig rapport. Vervolgens zal het Europees Parlement in plenaire zitting over de amendementen stemmen. Pas dan is het standpunt van het Europees Parlement definitief.

Daarnaast zijn de leden van de VVD-fractie benieuwd of de minister deelt dat het nauwkeuriger formuleren van het rechtsvermoeden door middel van het preciseren van de criteria toegevoegde waarde kan hebben voor het beperken van de reikwijdte van de richtlijn tot daadwerkelijke schijnzelfstandigen.

Zoals aangegeven in het BNC-fiche³ staat het kabinet positief tegenover het oorspronkelijke richtlijnvoorstel van de Europese Commissie. Het kabinet zet zich in om schijnzelfstandigheid tegen te gaan, waaronder ook bij platforms. Dit laatste sluit aan bij de tendens in de rechtspraak in meerdere lidstaten waarin de rechter (tot aan de hoogste rechter toe) heeft geoordeeld dat platformwerkers, in de voorliggende gevallen, moeten worden beschouwd als werknemers.

De richtlijn biedt een kans om de aanpak van schijnzelfstandigheid te realiseren, ook met oog op een gelijk speelveld tussen lidstaten en een duurzame ontwikkeling van de platformeconomie. De richtlijn moet daarom effectief zijn en platformwerkers daadwerkelijk ondersteunen, en een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie inhouden.

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/EMPL-PR-731497_NL.pdf

² In de geannoteerde agenda voor de Raad WSB stond dat de leden op 30 november jl. zouden stemmen. De stemming is uitgesteld naar december.

³ Kamerstuk 22 112, nr. 3299.

Mijn inschatting is dat relatief weinig echte zelfstandigen onder het rechtsvermoeden, zoals in het oorspronkelijke richtlijnvoorstel van de Europese Commissie geformuleerd, zouden vallen. Bovendien biedt het voorstel de mogelijkheid om het rechtsvermoeden te weerleggen. De criteria uit het oorspronkelijke richtlijnvoorstel van de Europese Commissie zijn afkomstig uit de jurisprudentie en dusdanig vormgegeven dat zij toekomstbestendig zijn. Ik zie dan ook niet de noodzaak om de criteria verder te preciseren. Bovendien biedt het voorstel de mogelijkheid om het rechtsvermoeden te weerleggen.

Kwartaalrapportage t.a.v. herziening Coördinatieverordening Sociale Zekerheid

De leden van de VVD-fractie delen de inzet van de minister ten aanzien van het niet verder uitbreiden van de exportmogelijkheden van uitkeringen en het beperken van de exportduur.

Kwartaalrapportage t.a.v. het EU-voorstel Richtlijn Beloningstransparantie en handhavingsmechanismen voor gelijke beloning mannen en vrouwen

De leden van de VVD-fractie delen de zorg van de minister ten aanzien van de administratieve lastendruk van de richtlijn voor midden- en kleinbedrijven (mkb'ers). Deelt de minister dat ter voorkoming hiervan noodzakelijk is dat niet wordt afgeweken van de definitie van een midden- of kleinbedrijf, te weten 250 medewerkers? Deze leden vragen zich af of de minister deelt dat het verlagen van deze grens van beperkte toegevoegde waarde is en dat de administratieve lastendruk in dit geval niet opweegt tegen de te verwachten positieve effecten. Zal de minister zich hiertegen verzetten?

Vooropgesteld, het kabinet is voorstander van het richtlijnvoorstel. Het is een noodzakelijke stap vooruit om het beginsel van gelijke beloning tussen mannen en vrouwen voor gelijk of gelijkwaardig werk in de EU te versterken. Zoals ik in de geannoteerde agenda heb aangegeven, is de inzet van Nederland in de onderhandelingen in de eerste plaats dat er een richtlijn komt en daarbij is de inzet in het bijzonder gericht op de uitvoerbaarheid, het verkrijgen van voldoende nationale implementatieruimte, het voorkomen van vergaand ingrijpen in nationaal procesrecht en het waar mogelijk beperken van de administratieve lasten van de verplichtingen voor werkgevers.

Ik begrijp dat er op 30 november jl. constructief is onderhandeld tussen het Tsjechische Voorzitterschap (namens de Raad) en het EP en dat deze triloog tot een voorlopig akkoord langs politieke lijnen heeft geleid. Dit akkoord zal de komende weken op technisch niveau worden uitgewerkt, waarbij het Tsjechische Voorzitterschap de ambitie heeft het voorlopig politiek akkoord in de tweede helft van december 2022 door Coreper te laten bekrachtigen. Zodra er een definitieve akkoordtekst beschikbaar is, kan er een appreciatie worden opgesteld en worden beoordeeld of Nederland met het akkoord kan instemmen. Het pakket aan maatregelen zal in zijn totaliteit moeten worden beoordeeld. Gezien de verschillende standpunten van het EP en de Raad (waarbij de standpunten ook binnen de Raad uiteenlopen) op de grenswaarde voor de rapportageverplichting, acht ik het aannemelijk dat de grenswaarde in het compromis zal afwijken van de Raadspositie. Gezien het bredere krachtenveld is het mijns inziens onverstandig om geen enkele compromisbereid te tonen op dit punt. Zoals ook in het Coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77) staat wil Nederland een leidende rol binnen de EU spelen, zonder compromisbereidheid zou Nederland niet langer invloed uitoefenen op de uitkomst van de onderhandelingen. Juist door mee te blijven praten kan Nederland actief bijdragen aan de vorming van een compromis, en daarbij dus ook blijven inzetten op het beperken van de lastendruk en de overige onderdelen van de Nederlandse inzet.

Daarnaast vragen de leden van de VVD-fractie zich af wat de consequenties zijn van het uitbreiden van de reikwijdte ten aanzien van andere persoonskenmerken voor de te verwachten administratieve lastendruk voor bedrijven?

Ik interpreteer de vraag van de leden van de VVD-fractie als zodanig dat er gevraagd wordt naar de te verwachten administratieve lastendruk voor bedrijven als in een eventueel akkoord de reikwijdte van de richtlijn breder zou worden getrokken dan het beginsel van gelijke beloning voor mannen en vrouwen voor gelijk of gelijkwaardig werk.

Om de consequenties van een dergelijke uitbreiding te kunnen beoordelen, moeten we over een definitieve akkoordtekst kunnen beschikken. Dat is nog niet het geval. Er zal zodra er een definitieve akkoordtekst beschikbaar is, een appreciatie worden opgesteld en worden beoordeeld of Nederland met het akkoord kan instemmen. Overigens acht ik de kans op een dergelijke uitbreiding van de reikwijdte klein nu deze uitbreiding op weinig steun lijkt te kunnen rekenen onder lidstaten. Tegelijkertijd leiden niet alle EP voorstellen rondom bijvoorbeeld intersectionaliteit per definitie tot extra administratieve lasten voor werkgevers.

De leden van de VVD-fractie onderschrijven daarnaast de noodzaak tot voldoende nationale implementatieruimte en vragen of de minister kan toelichten wat hierbij haar concrete inzet is.

De inzet van Nederland is gericht op het verkrijgen van voldoende ruimte om bij de implementatie aan te kunnen sluiten bij de nationale praktijk in lidstaten. Concreet wil Nederland bijvoorbeeld ruimte om het begrip ‘werknemersvertegenwoordiging’ nader in te vullen. Voor Nederland is het daarnaast van belang dat er geen vergaand ingrijpen plaatsvindt in het nationale procesrecht en dat er in het bijzonder ruimte is voor lidstaten om bij de uitwerking en vaststelling van sancties voor overtredingen van de verplichtingen die voortvloeien uit de richtlijn rekening te kunnen houden met de nationale praktijk.

Agendapunt: Raadsaanbeveling over toereikende minimuminkomens die actieve inclusie borgen

De leden van de VVD-fractie onderschrijven de noodzaak om de raadsaanbeveling niet tot een richtlijn om te vormen, te meer gezien de bevoegdheidsverdeling tussen lidstaten en de EU. Zij vragen of hiervoor ook in de Raad brede steun bestaat.

De Europese Commissie stelt in de Raadsaanbeveling dat het beleid inzake werkgelegenheid en sociale bescherming in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de lidstaten blijft, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel. Binnen de Raad bestaat hiervoor ook brede steun.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Formele Raad voor WSB. Zij spreken waardering uit richting de minister voor haar inzet tijdens deze Formele Raad en voor het informeren van de Kamer over de stand van de diverse dossiers. Aanvullend hebben de leden van de D66-fractie met belangstelling gekeken naar de kwartaalrapportages Herziening coördinatieverordening socialezekerheidsstelsels en het richtlijnenvoorstel beloningstransparantie. Daarnaast hebben deze leden de volgende vragen en opmerkingen.

Richtlijnenvoorstel platformwerk

De leden van de D66-fractie bemerken dat de partijen nog midden in de onderhandelingen zitten en zijn tevreden met de inzet van Nederland hierin. Zij complimenteren de minister met deze inzet.

In antwoorden op eerdere vragen over de juridische haalbaarheid van het voorstel en het beoogde rechtsvermoeden gaf de minister aan in gesprek te zijn over de juridische en uitvoeringstechnische haalbaarheid van het voorstel. De leden van de D66-fractie vragen de minister of zij inmiddels meer zicht heeft op deze haalbaarheid.

Bij de beantwoording van de vragen van D66 in schriftelijk overleg over de Geannoteerde Agenda Formele Raad WSB van 16 juni 2022 heb ik aangegeven dat ik met de betrokken toezichthouders en uitvoeringsorganisaties in overleg ben over de juridische en uitvoeringstechnische haalbaarheid van het richtlijnenvoorstel.⁴ Deze doorlopende gesprekken helpen om juridische en uitvoeringstechnische haalbaarheid scherper te krijgen. Daarbij merk ik wel op dat tekst van de richtlijn nog kan veranderen tijdens de onderhandelingen in de Raad en voorts in de trilogie met het Europees Parlement en de

⁴ Kamerstuk 21 501-31, nr. 679.

Europese Commissie. Nadat de richtlijntekst definitief is vastgesteld kan derhalve pas een formele uitvoeringstoets worden uitgevoerd met het oog op de implementatie van de richtlijn.

De leden van de D66-fractie vragen zich af of de minister verwacht dat er onder het Tsjechisch voorzitterschap nog een poging gedaan gaat worden om alsnog een akkoord te bereiken, of dat de minister verwacht dat het Tsjechisch voorzitterschap dit over zal laten aan het Zweedse voorzitterschap?

Ik verwacht dat het Tsjechisch Voorzitterschap in aanloop naar de Raad WSB van 8 december a.s. op zoek zal blijven gaan naar compromissen om de vereiste gekwalificeerde meerderheid te krijgen voor een algemene oriëntatie. Mocht dat niet haalbaar zijn dan zullen de onderhandelingen in de Raad verder gaan onder Zweeds voorzitterschap. Ik zal Uw Kamer nader informeren indien de onderhandelingen hier aanleiding toe geven.

Raadsaanbeveling minimuminkomen

De leden van de D66-fractie zijn het met de minister eens dat het compromis gebalanceerd is, welke bij kan dragen aan een opwaartse sociaaleconomische convergentie en de bescherming tegen armoede. Deze leden vragen de minister wel naar de te verwachten impact van deze raadsaanbeveling op de Nederlandse situatie. Concreet vragen zij de minister om aan te geven welke elementen om opvolging vragen in Nederland en op welke manier zij hiermee aan de slag gaat.

De strekking van de Raadsaanbeveling strookt grotendeels met het Nederlandse beleid. Vóór de presentatie van de Raadsaanbeveling was het kabinet reeds gestart met het treffen van maatregelen om ons stelsel robuuster te maken. Denk aan het toetsen van de toereikendheid van het sociaal minimum, het kijken naar de systematiek die de hoogte van het sociaal minimum vaststelt, het treffen van maatregelen om meer rechthebbenden gebruik te laten maken van beschikbare ondersteuning en het bieden van ruimte aan gemeenten om meer de menselijke maat te kunnen toepassen. Het kabinet ziet de Raadsaanbeveling daarmee als steun in de rug voor de ingezette koers.

Raadsaanbeveling herziening Barcelonadoelstellingen

De leden van de D66-fractie vragen de minister haar verwachtingen uit te spreken over de impact van de stelselherziening van het kinderopvangstelsel per 2025 door directe financiering en 96%-vergoeding voor alle werkende ouders op de herziene Barcelonadoelstellingen.

De komende jaren zal het kabinet structureel €2,3 miljard extra in de kinderopvang investeren, waardoor de kinderopvang eenvoudiger, betaalbaarder en toegankelijker zal worden. Werkende ouders krijgen vanaf 2025 een inkomensonafhankelijke vergoeding van 96% van de kosten, welke direct betaald wordt aan kinderopvangorganisaties.

Daarnaast is in 2023 de hoogte van de kinderopvangtoeslag niet meer afhankelijk van het aantal gewerkte uren. Dit draagt bij aan een betaalbaardere kinderopvang en een eenvoudigere wijze van financiering, wat naar verwachting een positief effect zal hebben op de toegankelijkheid van de kinderopvang, de arbeidsparticipatie van jonge ouders (en vooral moeders) en daarmee op de haalbaarheid van de herziene Barcelonadoelstellingen.

Tevens vragen de leden van de D66-fractie of de minister ook over de landsgrenzen heen kijkt op het gebied van kinderopvangsystematiek om op deze manier ideeën op te doen voor het Nederlandse systeem. Deze leden verzoeken de minister dan ook in gesprek te treden met bijvoorbeeld haar Finse collega's over het Finse model van ouderschapsverlof, waarbij beide ouders verlof krijgen, net zoals in Nederland, maar waarbij beide ouders minder verlof hebben om te verdelen als de verdeling ongelijk is. Zo wordt het aantrekkelijk om zorgtaken gelijk te verdelen, ook als er nog een verschil in inkomens bestaat tussen beide ouders. Hoe denkt de minister over dit Finse model van ouderschapsverlof voor ouders, zo vragen deze leden.

Het verlof rondom het krijgen van kinderen is de afgelopen jaren sterk uitgebreid in Nederland. Zo hebben partners vanaf 1 januari 2019 recht op 1 week volledig doorbetaald geboorteverlof en vanaf 1 juli 2020 op maximaal 5 weken aanvullend geboorteverlof tegen een uitkering van 70% van het dagloon. Op grond van de Wet betaald ouderschapsverlof kunnen ouders vanaf 2 augustus dit jaar bovendien aanspraak maken op 9 weken gedeeltelijk betaald ouderschapsverlof (eveneens 70% van het dagloon). Met de Wet betaald ouderschapsverlof is de EU-richtlijn over werk en privébalans geïmplementeerd.⁵ Bij de implementatie is ook gekeken naar de wijze waarop andere lidstaten de richtlijn hebben ingepast in hun verlofstelsel. In de Wet betaald ouderschapsverlof is er bewust voor gekozen het betaald ouderschapsverlof niet overdraagbaar te maken, om zo het gebruik onder mannen te stimuleren. Een individueel recht stimuleert met name mannen om het verlof zelf op te nemen in plaats van het over te dragen op de partner. Bij UWV komen op dit moment de eerste uitkeringsaanvragen voor het betaald ouderschapsverlof binnen. Het is op basis van deze eerste cijfers echter nog niet mogelijk een goed beeld te vormen over het gebruik, aangezien de verlofuitkering achteraf moet worden aangevraagd waardoor ouders die op dit moment gebruik maken van het verlof nog niet zijn meegenomen in deze eerste cijfers. In de invoeringstoets die een jaar na invoering zal plaatsvinden zal het gebruik van het verlof worden meegenomen.

In Finland kunnen ouders maar een beperkt deel van het ouderschapsverlof gelijktijdig opnemen. Door deze opzet bevordert het stelsel 'solozorg'. Ik vind dat positief, omdat solozorg ertoe kan leiden dat beide ouders een periode alleen verantwoordelijk zijn voor de zorg voor hun kind. Dit stimuleert hun band met het kind en leidt tot een blijvende en betere betrokkenheid bij zorg en opvoeding. De vraag is wel of dit, zoals in Finland, wettelijk moet worden geregeld, of dat het aan ouders zelf is om tot een dergelijke invulling van het verlof te besluiten. Solozorg zal een punt van aandacht zijn bij de wettelijk verplichte brede evaluatie van de Wet betaald ouderschapsverlof in 2025 (drie jaar na inwerkingtreding).

Voorts stemt het de leden van de D66-fractie tevreden dat een groot deel van de Nederlandse kinderen naar de kinderopvang gaat en de verwachting is dat de stelselherziening per 2025 ervoor zal zorgen dat er nog meer kinderen naar de kinderopvang gaan om elkaar te ontmoeten, zichzelf te kunnen ontwikkelen en dat ouders aan het werk kunnen. Daarom vragen deze leden naar de inzichten van de minister in het gebruik van kinderopvang per inkomensgroep. Is het gebruik van de kinderopvang veel lager bij lagere inkomens en zo ja, wat wil de minister hieraan doen, zo vragen zij.

Het CBS heeft in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid onderzoek gedaan naar het gebruik van kinderopvang onder inkomensgroepen tussen 2015-2019. Van de ouders die aan de voorwaarden voor de kinderopvangtoeslag voldoen, maakte in 2015 44% gebruik van kinderopvangtoeslag. In 2019 is dat gestegen naar 55%. Uitgesplitst naar inkomensgroep is deze stijging terug te zien bij alle inkomens. Lage inkomens maken inderdaad minder gebruik van kinderopvang, maar het gebruik is toegenomen en het gat in gebruik met hogere inkomens is iets kleiner geworden.⁶ Naar verwachting zal in 2023 een herhaalonderzoek plaatsvinden, dat zal gaan over de jaren 2015-2021.

Voorschoolse educatie wordt aangeboden aan peuters met een verhoogd risico op onderwijsachterstand. Aan peuters waarvan ouders geen recht op kinderopvangtoeslag hebben, wordt ook een peuteraanbod gedaan. Dit zijn groepen waarvan de ouders overwegend een laag inkomen hebben.

Daarnaast probeert het kabinet het gebruik van kinderopvang op specifieke manieren van verschillende doelgroepen te bevorderen, zoals via voorschoolse educatie en peuteropvang. Ook kijkt

⁵ Richtlijn (EU) 2019/1158 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende het evenwicht tussen werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers en tot intrekking van richtlijn 2018/18/EU van de Raad

⁶ Recht op en gebruik van kinderopvangtoeslag, 2015-2019 (cbs.nl).

het kabinet naar middelen om het bereik onder kwetsbare gezinnen middels effectievere informatievoorziening te vergroten.⁷

Richtlijnvoorstel beloningstransparantie

De leden van de D66-fractie vinden het belangrijk dat er haast wordt gemaakt met het richtlijnvoorstel beloningstransparantie. Deze leden verwijzen hierbij naar de schriftelijke antwoorden van de minister waarin zij aangeeft dit voorstel af te wachten alvorens zij stappen zet in de Nederlandse context. Voorts zien zij graag dat de minister binnen Europa een proactieve houding aanneemt en een voortrekkersrol op zich neemt om dit voorstel spoedig te laten slagen.

De leden van de D66-fractie vragen de minister verder om achter het voorlopige politieke akkoord te staan. Zij vragen de minister tevens wat zij gaat doen om op zoek te gaan naar een meerderheid in de Raad.

Ik deel het standpunt van de leden van de D66-fractie dat het belangrijk is dat een richtlijn tot stand komt op dit onderwerp en dat hiermee haast wordt gemaakt. Het voorstel is begin 2021 door de Europese Commissie gepresenteerd. Ik begrijp dat er op 30 november jl. constructief is onderhandeld tussen het Tsjechische Voorzitterschap (namens de Raad) en het EP en dat deze triloog tot een voorlopig akkoord langs politieke lijnen heeft geleid. Het akkoord zal de komende weken op technisch niveau worden uitgewerkt, waarbij het Tsjechische Voorzitterschap de ambitie heeft het voorlopig politiek akkoord in de tweede helft van december 2022 in Coreper te bekrachtigen. Zodra er een definitieve akkoordtekst beschikbaar is, kan er een appreciatie worden opgesteld en worden beoordeeld of Nederland met het akkoord kan instemmen.

Het akkoord zal in zijn totaliteit beoordeeld worden. Hier kan ik niet op vooruitlopen. In zijn algemeenheid ben ik van mening dat het beginsel van gelijke beloning voor mannen en vrouwen voor gelijk of gelijkwaardig werk belangrijk is. Dit kan onder meer door transparantiemaatregelen worden versterkt. In de Raad staat een grote meerderheid van lidstaten positief tegenover het richtlijnvoorstel. Vanwege het ontbreken van een akkoordtekst is het nog onduidelijk welke positie lidstaten zullen innemen bij de uiteindelijke stemming maar vooralsnog verwacht ik dat er binnen de Raad voldoende steun voor het voorstel bestaat. Ik blijf mij net als de afgelopen maanden actief inzetten voor een goed akkoord op korte termijn termijn dat zo nauw mogelijk aansluit op de Nederlandse inzet, bijvoorbeeld in mijn contacten tijdens de Raad WSB op 8 december a.s.. Ik houd daarbij ook oog voor het krachtenveld in het EP. Ik zal uw Kamer nader informeren zodra ik over de benodigde informatie beschik.

Voorts vragen de leden van de D66-fractie zich af of de minister het met deze leden eens is dat het recht op informatie van Artikel 7 zo sterk mogelijk behouden zou moeten worden. Tevens vragen de leden van de D66-fractie aan de minister of zij bereid is om binnen de Raad te pleiten voor een beweging naar de richting van het standpunt van het Europees Parlement op specifiek het verwijderen van contractuele geheimhouding van salarissen.

Ik begrijp dat er een voorlopig akkoord is langs politieke lijnen, dat nu op technisch niveau wordt uitgewerkt. Gezien de fase waar de onderhandelingen zich in bevinden acht ik het niet opportuun om publiekelijk een standpunt in te nemen op deze punten, het is nu immers allereerst aan de Tsjechische Voorzitterschap (namens de Raad) en het EP om het voorlopig akkoord op technisch niveau verder uit te werken.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie om ook een voortrekkersrol te spelen voor de inclusie van intersectionele discriminatie in het uitvoeringsaspect van deze richtlijn en om zich binnen de Raad hard te maken voor de solide juridische basis van intersectionele discriminatie met betrekking tot de loonkloof op basis van TFEU157. De leden van de D66-fractie zien hierbij

⁷ Kamerstuk 31 322, nr. 443.

intersectionele discriminatie met betrekking tot de loonkloof passen binnen dat juridische kader en vragen of de minister het hiermee eens is.

Het kabinet vindt intersectionaliteit een belangrijk thema. Hiervoor verwijs ik ook naar de Emancipatienota zoals die door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 18 november 2022 met uw Kamer is gedeeld.⁸ Zoals hiervoor is aangegeven, zal zodra er een definitieve akkoordtekst beschikbaar is een appreciatie worden opgesteld en worden beoordeeld of Nederland met het akkoord kan instemmen. Daarbij zal ook worden gekeken of de bereikte compromissen vallen binnen de rechtsgrondslag van het voorstel. Ik kan hier zonder een akkoordtekst verder geen uitspraken over doen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie maken graag gebruik van de mogelijkheid tot het leveren van een schriftelijke inbreng voor de Formele Raad WSB van 8 december 2022.

Op dit moment is er nog geen onderhandelingsakkoord bereikt over het Richtlijnvoorstel platformwerk. Kan de minister schetsen wat de nu te volgen route is? Verwacht de minister dat er nog dit jaar een poging komt om tot een onderhandelingsakkoord te komen? Hoe verlopen de onderhandelingen over het rechtsvermoeden? Kan de minister ook aangeven wat het speelveld is op het vlak van ‘Algorithmic Management’ en hoe zij zelf aankijkt tegen de nu voorliggende tekst?

Zoals ik heb aangegeven in de Geannoteerde agenda voor de Raad WSB van 8 december a.s. heeft het Tsjechisch Voorzitterschap in Coreper van 23 november jl. geen steun gekregen voor het doorgeleiden van de compromistekst naar de Raad. Het Voorzitterschap heeft in Coreper van 30 november jl. een aangepaste compromistekst voorgelegd. Voor die tekst kreeg het Voorzitterschap ook onvoldoende steun. Het Voorzitterschap zal naar verwachting in aanloop naar de Raad WSB van 8 december a.s. blijven proberen om de vereiste gekwalificeerde meerderheid te verkrijgen voor een algemene oriëntatie.

Ondanks de herhaalde oproep en gesprekken die Nederland samen met de gelijkgezinde lidstaten heeft gehad met het Voorzitterschap, de Europese Commissie en andere lidstaten, was ook in de compromistekst die in Coreper van 30 november jl. voorlag onvoldoende sprake van een sterk en effectief weerlegbaar rechtsvermoeden. Daarom hebben Nederland en de gelijkgezinde lidstaten het Voorzitterschap wederom verzocht zich in aanloop naar de Raad WSB in te spannen voor een betere compromistekst.

Ik ben van opvatting dat de richtlijn effectief moet zijn en platformwerkers daadwerkelijk moet ondersteunen, en een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie moet inhouden. Tegelijkertijd is het niet waarschijnlijk dat er een gekwalificeerde meerderheid is die het oorspronkelijke Commissievoorstel steunt. Ik verwacht dan ook dat het Voorzitterschap Nederland en de gelijkgezinde lidstaten, maar ook de overige lidstaten die nog geen duidelijk standpunt hebben ingenomen, zal vragen om bereidheid te tonen tot het steunen van het compromisvoorstel van het Voorzitterschap. Conform de gemaakte informatieafspraken zal ik Uw Kamer nader informeren indien de onderhandelingen hier aanleiding toe geven.

Voor wat betreft het krachtenveld op het vlak van algoritmisch beheer liggen de standpunten van de lidstaten minder ver uiteen. Eerdere discussie spitste zich vooral toe op de vraag of de bepalingen over automatische monitoring en besluitvorming enkel zouden moeten gelden voor werknemers of ook voor zelfstandigen. Een deel van de lidstaten wilde dat deze bepalingen enkel voor werknemers zouden gelden.

⁸ Kamerstuk 30 420, nr. 374.

In lijn met het oorspronkelijke voorstel van de Europese Commissie zijn enkel de bepalingen die betrekking hebben op het EU-acquis voor gezond en veilig werken van toepassing op werknemers. Dat komt omdat het EU-acquis op dit punt niet van toepassing is op zelfstandigen.

Het Nederlandse arbeidsrecht kent met artikel 7:658 van het Burgerlijk Wetboek een bepaling die werkgevers een hoge zorgplicht oplegt, om in het kader van gezond en veilig werken te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden materiële, fysieke of psychische schade lijdt.

Deze plicht strekt zich ook uit naar bijvoorbeeld zelfstandigen en uitzendkrachten. Daarmee komt reeds aan werkenden een ruimere bescherming toe dan thans op dit punt in het richtlijnvoorstel is voorzien.

Ik acht het positief dat het merendeel van de lidstaten er de voorkeur aan geeft dat de overige bepalingen over automatische monitoring en besluitvorming ook van toepassing zijn op zelfstandigen. In lijn met het advies van de *European Data Protection Supervisor* had ik de bepalingen bij voorkeur iets aangescherpt willen zien en had ik graag een bepaling toegevoegd over dataportabiliteit. De voorstellen die Nederland op deze punten heeft gedaan kregen helaas onvoldoende steun. Over het algemeen ben ik tevreden met het voorliggende compromis op dit punt: de bepalingen voor algoritmisch beheer bieden meer rechten en duidelijkheid aan werkenden in de platformsector dan in de huidige situatie.

Onlangs is er een akkoord bereikt over de Raadsaanbeveling adequaat minimuminkomen en sociale inclusie. Het voorstel beoogt bij te dragen aan het bereiken van de sociale doelstellingen van de EU voor 2030 om het aantal mensen dat in, of op de rand van armoede leeft, met tenminste 15 miljoen mensen te verminderen. Denkt de minister dat de EU deze doelstelling gaat halen? Welke elementen in de Raadsaanbeveling vragen naar de mening van de minister om opvolging in Nederland? Met welke aanbevelingen wil de minister aan de slag?

Eén van de Europese streefdoelen voor 2030 is het verminderen van het aantal mensen met risico op armoede of sociale uitsluiting met 15 miljoen ten opzichte van 2019. In de brief van 7 juni jl., medeondertekend door de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen, is toegelicht dat Nederland inzet op een reductie van 163.000 mensen⁹. Op 12 juli jl. heeft de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioen de Tweede Kamer een brief aangeboden over het actieprogramma aanpak armoede¹⁰. Deze brief schetst op welke wijze het kabinet geldzorgen, armoede en schulden wil voorkomen en aanpakken. Het halen van de doelstelling van 15 miljoen is een gezamenlijk Europees doel, waar Nederland zich op nationaal niveau sterk voor inzet.

De strekking van de Raadsaanbeveling strookt grotendeels met het Nederlandse beleid. Vóór de presentatie van de Raadsaanbeveling was het kabinet reeds gestart met het treffen van maatregelen om ons stelsel robuuster te maken. Denk aan het toetsen van de toereikendheid van het sociaal minimum, het kijken naar de systematiek die de hoogte van het sociaal minimum vaststelt, het treffen van maatregelen om meer rechthebbenden gebruik te laten maken van beschikbare ondersteuning en het bieden van ruimte aan gemeenten om meer de menselijke maat te kunnen toepassen. Het kabinet ziet de Raadsaanbeveling daarmee als steun in de rug voor de ingezette koers.

Nog een dossier waar men een akkoord op heeft bereikt, is de Raadsaanbeveling tot aanscherping van de Barcelona kinderopvang targets. Acht de minister het target, dat in 2030 96% van de kinderen vanaf de leeftijd van drie jaar tot aan de leerplichtige leeftijd moet deelnemen aan kinderopvang, haalbaar? Kan daar ook voor- en vroegschoolse educatie (vve) en/of peuterspeelzaalwerk en/of gastouderopvang bij betrokken worden?

⁹ Kamerstuk 21 501-31, nr. 669.

¹⁰ Kamerstuk 24 515, nr. 643.

Zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord gaat het kabinet de komende jaren fors investeren in de kinderopvang.¹¹ Door kinderopvang goedkoper en toegankelijker te maken, worden ouders (en moeders) gestimuleerd om meer te gaan werken. Daarmee strookt de strekking van de voorgestelde Raadsaanbeveling en het daarin genoemde streefdoel met het bestaande Nederlandse beleid en de aangekondigde intensiveringsmaatregelen uit het Coalitieakkoord.

Daarbij geldt wel dat ook keuzevrijheid één van de uitgangspunten van het Nederlandse beleid is. Dit is van toepassing op het inrichten en verdelen van arbeid en zorg, als ook het gebruik, intensiteit en de vorm van kinderopvang. Voor wat betreft het stellen van doelstellingen, heeft het kabinet tijdens de onderhandelingen ingezet op streefdoelen en aanbevelingen, zodat voldoende rekening kan worden gehouden met de nationale context van lidstaten.

Ik acht het gestelde streefdoel ambitieus, maar haalbaar. Op dit moment gaat naar schatting 92% van de 3- en 4- jarigen naar een voorschoolse voorziening (gastouderopvang, peuteropvang, kinderdagverblijf of voorschoolse educatie programma) of basisschool (95% van de 4-jarigen). Door de stelselherziening wordt de kinderopvang de komende jaren voor werkende ouders goedkoper en toegankelijker. Daarnaast blijven gemeenten niet-werkende ouders stimuleren om gebruik te maken van het aanbod aan voorschoolse educatie en peuteropvang, zodat alle peuters in Nederland naar een voorschoolse voorziening kunnen gaan.

De 'Europese pijler van sociale rechten' is toe aan zijn eerste lustrum. Wat de leden van de CDA-fractie betreft is het tijd voor reflectie. Kan de minister hierop kort haar bevindingen over aangeven? Welke invloed heeft de 'Europese pijler van sociale rechten' naar mening van de minister met betrekking tot de wetgevende activiteit van de Europese Commissie op het gebied van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)?

De aandacht voor de sociale dimensie van de Europese Unie is mede ingegeven door de constatering dat niet alle burgers in dezelfde mate van de economische samenwerking en integratie profiteren. Om draagvlak voor de interne markt te behouden en verder te versterken vind ik het van belang dat iedereen de vruchten van de interne markt kan plukken. Een goed werkende interne markt is het belangrijkste middel van de EU om welvaart en banen te creëren. Maatregelen op Europees niveau en adequate handhaving moeten garanderen dat op innovatie en kwaliteit wordt geconcentreerd, en niet op arbeidsvoorwaarden- en omstandigheden of het beschermingsniveau van werknemers.

De Europese Commissie heeft de laatste jaren dan ook sterker ingezet op een EU die burgers beter beschermt. De versterking van de sociale dimensie is daarmee een centraal onderdeel geworden van het debat over de toekomst van de EU en het behoud van draagvlak voor de EU, en kreeg een impuls toen de Europese leiders, de Europese Commissie en het Europees Parlement op 17 november 2017 in Göteborg de Europese Pijler van Sociale Rechten ondertekenden. De principes van de Pijler dragen bij aan de totstandkoming van een diepere en eerlijkere interne markt. De uitgangspunten bij dit streven zijn gelijke kansen op de arbeidsmarkt, fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en sociale bescherming en inclusie. Het belang van de Pijler is op 7 en 8 mei 2021 herbevestigd gedurende de Sociale Top in Porto, aangevuld door het actieplan van de Europese Commissie.

Lidstaten staan vaak voor vergelijkbare uitdagingen in de klimaat-, digitale- en demografische transitie. Het gedeelde en vaak grensoverschrijdende karakter van deze uitdagingen onderschrijft de noodzaak van het verdiepen van samenwerking binnen de Unie, het delen van goede beleidspraktijken, en indien nodig het treffen van maatregelen op EU-niveau. Sociaal beleid van de lidstaten, ondersteund door de Europese Commissie, kan eraan bijdragen dat de genoemde transitie op een eerlijke en inclusieve manier plaatsvinden. Het kabinet vindt gezamenlijk optreden met name noodzakelijk om opwaartse sociaaleconomische convergentie en een gelijk speelveld te bevorderen.

¹¹ Coalitieakkoord 2021-2025, 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst', blz. 24.

Na ondertekening van de Pijler heeft de Europese Commissie een aantal wetgevende en niet-wetgevende initiatieven gepubliceerd, waaronder bijvoorbeeld de richtlijn Raamwerk Europese Minimumlonen, de richtlijn Beloningstransparantie, diverse initiatieven op het gebied van Gezond en Veilig Werken, en de oprichting van de Europese Arbeidsautoriteit. Het kabinet heeft de voorstellen van de Europese Commissie telkens bekeken vanuit de gedachte dat deze dienen bij te dragen aan opwaartse sociaaleconomische convergentie en een gelijk speelveld. Daarbij heeft het kabinet ook haar vaste toetsingskader bij de beoordeling van sociale voorstellen in het sociale domein gehanteerd.¹²

Ik acht het van belang om de verdere invulling van de Pijler proactief te beïnvloeden, ook in aanloop naar de volgende Europese Commissie. Daartoe heeft Nederland andere lidstaten nodig om, binnen de EU, resultaten te boeken. Goede betrekkingen met andere EU-lidstaten en EU-instellingen zijn essentieel voor een proactieve beïnvloeding van het Europese besluitvormingsproces en het verwezenlijken van de Nederlandse inzet. Samenwerking met gelijkgezinden is daarbij noodzakelijk. Minstens zo belangrijk is dat – waar mogelijk – bruggen worden geslagen met partijen die andere standpunten hebben.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

Raadsaanbeveling Barcelona kinderopvang targets

De leden van de SGP-fractie vragen de minister in te zetten op maximale keuzevrijheid voor ouders in plaats van ouders de arbeidsmarkt op te ‘duwen’ door middel van de Barcelona kinderopvang targets. Is de minister het ermee eens dat het om die reden onwenselijk is dat dergelijke doelstellingen worden geformuleerd voor lidstaten?

Zoals aangekondigd in het Coalitieakkoord gaat het kabinet de komende jaren fors investeren in de kinderopvang.¹³ Door kinderopvang goedkoper en toegankelijker te maken, worden ouders (in de praktijk vooral moeders) gestimuleerd om meer te gaan werken. Daarmee strookt de strekking van de voorgestelde Raadsaanbeveling met het bestaande Nederlandse beleid en de aangekondigde intensiveringsmaatregelen uit het Coalitieakkoord. Daarbij geldt wel dat keuzevrijheid één van de uitgangspunten van het Nederlandse beleid is. Dit is van toepassing op het inrichten en verdelen van arbeid en zorg, als ook het gebruik, intensiteit en de vorm van kinderopvang. Voor wat betreft het stellen van doelstellingen, heeft het kabinet tijdens de onderhandelingen ingezet op streefdoelen en aanbevelingen, zodat voldoende rekening kan worden gehouden met de nationale context van lidstaten. De uiteindelijke tekst van de Raadsaanbeveling laat daar voor de lidstaten voldoende ruimte toe.

Vindt de minister het ook onwenselijk dat voor lidstaten die de in 2002 geformuleerde Barcelona kinderopvang targets niet gehaald hebben, afzonderlijke targets zijn geformuleerd?

Het kabinet ondersteunt het belang van betaalbare, toegankelijke en kwalitatief goede kinderopvang. Doelstellingen op EU-niveau kunnen daaraan bijdragen en opwaartse sociaaleconomische convergentie tussen de lidstaten bevorderen. Door kinderopvang goedkoper en toegankelijker te maken, worden jonge ouders (en met name moeders) gestimuleerd om meer te gaan werken. Daarmee komt de strekking van de voorgestelde Raadsaanbeveling overeen met het bestaande Nederlandse beleid en de aangekondigde intensiveringsmaatregelen uit het Coalitieakkoord. Uitgangspunt van het kabinet is om ondersteuning van ouders bij kinderopvang zo doeltreffend en gericht mogelijk in te zetten, afhankelijk van hun arbeidsparticipatie, de ontwikkelingsfase (leeftijd) van het kind en de sociaaleconomische positie van het gezin.

Het kabinet is wel van mening dat voldoende rekening moet worden gehouden met de huidige economische en arbeidsmarktomstandigheden van lidstaten, alsmede de verschillen in culturele

¹² Kamerstuk 21 501-31, nr. 527.

¹³ Coalitieakkoord 2021-2025, “Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst”, blz. 24.

aspecten en de nationale context met de daarbij gehorende eigen nationale keuzes. Daarbij passen volgens het kabinet streefdoelen en aanbevelingen, waarbij het lidstaten vrij staat gemotiveerde eigen keuzes te maken hoe en in hoeverre hier binnen nationale kaders invulling aan te geven.

Het kabinet acht het van belang dat opwaartse sociale convergentie wordt nagestreefd binnen de EU. Om deze reden is het belangrijk dat alle lidstaten stappen blijven zetten om kinderen ontwikkelingskansen te bieden. Om ervoor te zorgen dat deze stappen zo realistisch mogelijk zijn, is gekozen voor verschillende doelstellingen.

Lidstaten die de in 2002 geformuleerde Barcelona doelstellingen niet gehaald hebben, wordt aanbevolen om de deelname aan kinderopvang in hun land te verhogen. Gezien de keuze voor een Raadsaanbeveling, is het kabinet van mening dat het de lidstaten voldoende vrij staat om een keuze te maken die past binnen hun eigen nationale situatie.

Wat moet er gebeuren wil Nederland het target halen, namelijk dat in 2030 96% van de kinderen vanaf de leeftijd van 3 jaar tot aan de leerplichtige leeftijd moet deelnemen aan kinderopvang? Acht de minister dit haalbaar?

Ik verwijs u voor de beantwoording van deze vraag naar de vergelijkbare vraag van de CDA-fractie.

De leden van de SGP-fractie lezen dat wordt voorgesteld een wettelijk recht op kinderopvang in te stellen. Deze leden vragen wat daarvan de implicaties voor Nederland zouden zijn. Daarnaast vragen zij de minister zich met haar Europese collega's te verzetten tegen een dergelijk plan, en daarvoor steun te verwerven.

Op dit moment gaat naar schatting 92% van de 3- en 4- jarigen naar een voorschoolse voorziening (gastouderopvang, peuteropvang, kinderdagverblijf, voorschoolse educatie programma) of basisschool (95% van de 4-jarigen; en 89% van de 3-jarigen). Nederland heeft zich in de onderhandelingen ingezet om een minder dwingende formulering van het instellen van een wettelijk recht op te nemen.

Ons voorstel heeft het gehaald; in de uiteindelijke tekst staat nu dat lidstaten wordt aanbevolen de invoering van een wettelijk recht op kinderopvang te overwegen.

Het invoeren van een wettelijk recht op kinderopvang ligt in Nederland niet voor de hand. Sinds 1 januari 2005 is de kinderopvang een vraaggestuurd stelsel, waarbij ondernemers, de private sector en ouders vraag en aanbod van kinderopvang bepalen. Nederland heeft daarnaast wel een specifiek doelgroepenbeleid om te bevorderen dat alle peuters naar een voorschoolse voorziening kunnen gaan en maakt het op basis van een sociaal-medische indicatie ook mogelijk dat kinderen tussen de 0 en 12 jaar uit kwetsbare gezinnen deel kunnen nemen aan kinderopvang. Bovendien hebben alle kinderen vanaf 5 jaar wettelijk recht op onderwijs.